

Kommunledningskontoret
Tjänsteskrivelse till valnämnden

Datum:
2023-11-14

Diarienummer:
VLN-2023-00026

Handläggare:
Åsa Nilsson Bjervner

Verksamhetsplan och budget 2024

Förslag till beslut

Valnämnden beslutar

1. **att** godkänna verksamhetsplan och budget 2024–2026 enligt ärendets bilaga, samt
2. **att** översända handlingen till kommunstyrelsen.

Ärendet

Under 2024 ska valnämnden genomföra val till Europaparlamentet och en folkomröstning. Valnämndens verksamhetsplan omfattar genomförandet av valen och hur nämndens verksamhet bidrar att uppfylla kommunfullmäktiges fokusmål och genomförandet av uppdrag som riktas till nämnden i Mål och budget 2024–2026. Valnämndens budget utgår från den ekonomiska ram som kommunfullmäktige beslutat om i Mål och budget 2024–2026. Under 2024 budgeteras kostnaderna att uppgå till 18,9 miljoner kronor.

Beredning

Ärendet har beretts av kommunledningskontoret.

Föredragning

Under 2024 ska val till Europaparlamentet och en folkomröstning genomföras. Valnämndens verksamhetsplan sätter ramarna för arbetet med att genomföra valen. Planen beskriver hur nämndens verksamhet bidrar till måluppfyllelse och de åtgärder som planeras för att genomföra uppdrag som riktats till nämnden i Mål och budget 2024–2026. Planen omfattar också en beskrivning av nämndens arbete med att utveckla verksamheten inom sitt grunduppdrag.

Valnämnden bidrar till måluppfyllelse och genomförande av uppdrag inom de ramar som styrs av lagstiftningen som definierar nämndens ansvarsområde. Eftersom nämnden har tydligt avgränsat uppdrag begränsas möjligheten att bidra till måluppfyllelse för kommunfullmäktiges fokusmål och genomförandet av uppdrag i Mål och budget 2024–2026. Valnämnden har i arbetet med att konkretisera Mål och budget 2024–2026 övervägt samtliga mål och uppdrag riktade till nämnden.

Ekonomiska konsekvenser

Valnämndens budget utgår från den ekonomiska ram som kommunfullmäktige beslutat om i Mål och budget 2024–2026. Under 2024 budgeteras 18,9 miljoner kronor för genomförandet av val till Europaparlamentet och en folkomröstning. Kostnaderna finansieras med kommunbidrag om 12,4 miljoner kronor och 6,5 miljoner kronor i generella statsbidrag.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 14 november 2023
- Bilaga, Förslag till valnämndens verksamhetsplan och budget 2024–2026

Kommunledningskontoret

Åsa Nilsson Bjervner
Kanslichef

Aktiverande styrdokument

Beslutsfattare:
Valnämnden

Dokumentansvarig:
Åsa Nilsson Bjervner

Datum:
2023-12-05

Diarienummer:
NNN-2023-00026

Verksamhetsplan och budget 2024–2026

Översiktsplan

Mål och budget

Verksamhetsplaner och affärsplaner

Program

Handlingsplaner och övriga planer

Innehåll

Inledning	3
Nämndens uppdrag.....	3
Politisk plattform	3
Omvärld och förutsättningar.....	3
Syftet med nämndens verksamhetsplan och budget	4
Begrepp som används i verksamhetsplanen	5
Kommunfullmäktiges fokusmål.....	6
Fokusmål 1: Uppsala ska säkra en stark ekonomi och värna välfärden.....	6
Hantering av övriga fokusmål och uppdrag	7
Budget 2024	8
Nämndens driftbudget.....	8
Bilaga 1 Styrdokument	9
Bilaga 2 Uppföljningsplan	10
Inledning.....	10
Nämndens uppföljning	10

Inledning

Nämndens uppdrag

Valnämnden ansvarar för val i enlighet med bestämmelserna i vallagen, kommunallagen samt lagen om kommunala folkomröstningar eller liknande förfaranden. Det innebär att Uppsalas valnämnd är lokal valmyndighet och bland annat utser och utbildar röstmottagare, beslutar om vallokaler, förtidsröstning och svarar för den preliminära räkningen av rösterna på valkvällen.

Politisk plattform

Valnämnden ansvarar för att genomföra korrekta, säkra och tillgängliga val. Inför ett val säkerställer nämnden att väljare får tydlig och relevant information om hur valet fungerar – var, när och hur röstning sker. Nämnden bevakar och jobbar proaktivt med säkerhetsrelaterade frågor.

Omvärld och förutsättningar

Under 2024 ska val till Europaparlamentet genomföras och i samband med detta val har Uppsala kommun beslutat att även genomföra en folkomröstning.

Under hösten 2023 har arbetet med att genomföra val till Europaparlamentet och folkomröstning den 9 juni 2024 påbörjats. Bokning av vallokaler och lokaler för förtidsröstning har påbörjats parallellt med att nämndens kansli succesivt bemannats. Vid inledningen av 2024 kommer nämndens kansli i princip vara fullt bemannat för att under våren arbeta med valens genomförande i juni 2024.

De största utmaningar som nämnden ser inför genomförandet av valen 2024 är att finna ändamålsenliga vallokaler och lokaler för förtidsröstning. Nämnden ser också en utmaning med att rekrytera röstmottagare då valets genomförande sker under en långhelg i juni.

Under 2022 genomfördes allmänna val och nämndens analys av genomförandet kommer ligga till grund för genomförande av kommande val.

Lagstiftningen för ökat skydd av valhemligheten ställer höga krav på nämnden att finna ändamålsenliga och tillgänglighetsanpassade vallokaler och lokaler för förtidsröstning. Utvärderingen av de lokaler som användes 2022 ligger till grund för den kommande inventeringen av lokaler inför genomförandet av Europaparlamentsvalet 2024.

Vid valet i september 2022 uppstod köbildning under delar av dagen vid vissa lokaler och de troliga orsakerna till köerna har analyserats och kommer ligga till grund för att finna åtgärder för att förbättra inför kommande val. Det var inte bara i Uppsala kommun som det bildades köer vid valet 2022 utan detta uppstod i stora delar av landet.

I det så kallade "Tidöavtalet" så anges att Vallagen ska analyseras: *"Tillsätt en parlamentarisk kommitté med uppdraget att se över dagens svenska valsistem med partispecifika valsedlar och dess påverkan på demokratin avseende exempelvis valdeltagande och rättssäkerhet, med beaktande av Valmyndighetens tidigare synpunkter. Utredningen bör också ha i uppdrag att analysera för- och nackdelarna med*

ett system med gemensamma valsedlar, samt och inhämta kunskap från länder som i dag har sådana system.”

I februari 2023 lämnade Valmyndigheten över sin erfarenhetsrapport till regeringen [Erfarenhet från valen 2002, rapport 2003:1](#). I rapporten redovisar Valmyndigheten erfarenheter av 2022 års val till riksdag, region- och kommunfullmäktige. I rapporten beskrivs myndighetens erfarenheter och insamlade synpunkter från länsstyrelser, kommuner, utlandsmyndigheter och partier på genomförandet av valen med fokus på ett antal områden som behöver förbättras, i syfte att öka säkerhet, effektivitet och rättssäkerhet i processen.

Den nya lagstiftningen som innebär avskärmade valsedlar har särskilt följts upp och beskrivs. Valmyndigheten har erfarit att 2022 års val har präglats av problem som har förutspåtts i förväg från valadministrationen, centralt, regionalt och lokalt. Valmyndigheten ser ett valsystem i stort behov av förändringar och i en betydligt snabbare takt än vad som skett hittills, där förbättringsmöjligheter tas tillvara innan problem uppstår och lagstiftning ändras och underhålls regelbundet. Behoven har framförts under ett antal år och utmaningarna blir större för varje val, vilket påverkar säkerheten i valgenomförandet och riskerar att långsiktigt minska förtroendet för detsamma.

Nämnden kommer att följa resultatet av Valmyndighetens rapport samt utfallet av Tidöavtalet. Det pågår även andra utvärderingar, bland annat vid flera av landets universitet och högskolor, och nämnden kommer även följa resultatet av dessa.

Valnämnden kansli kommer under året att delta i erfarenhetsutbyte med övriga större kommuner samt Valmyndigheten och Sveriges kommuner och regioner.

Den ökade polariseringen inom flera områden i samhället påverkar förutsättningarna för att genomföra demokratiska val. Ojämligheten i levnadsvillkor ökar, både mellan individer och mellan olika bostadsområden. Inkomstskillnaderna växer liksom skillnaderna i sysselsättning och hälsa. Samhällsklimatet upplevs som allt hårdare. Lokalt kan detta ta sig uttryck i form av social oro och en ökad närvaro av icke-demokratiska krafter och metoder.

Syftet med nämndens verksamhetsplan och budget

Nämndens verksamhetsplan och budget beskriver hur nämnden ska förverkliga kommunfullmäktiges övergripande styrdokument Mål och budget 2024–2026.

Begrepp som används i verksamhetsplanen

Begrepp	Beskrivning
Fokusmål	Kommunfullmäktiges mål i <i>Mål och budget</i> . Nämnden konkretiserar fokusmålen genom att beskriva åtgärder till uppdragen och vid behov komplettera med grunduppdrag, nämndmål, strategier, åtgärder och indikatorer.
Uppdrag	Uppdrag som ges till nämnden genom kommunfullmäktiges Mål och budget eller genom beslut som fattas under året av kommunfullmäktige och/eller kommunstyrelsen. Till uppdrag från Mål och budget tar nämnden fram åtgärder och vid behov strategier för att beskriva hur nämnden genomför uppdragen.
Grunduppdrag	Nämndens grunduppdrag enligt reglementet. Utvecklingen av grunduppdraget beskrivs med nämndmål med åtgärder och/eller indikatorer.
Nämndmål	Nämnden kan för att bidra till måluppfyllelse konkretisera fokusmålen genom att formulera egna nämndmål med tillhörande strategier och åtgärder. Under fokusmål 1 finns kommungemensamma obligatoriska nämndmål inom arbetsmiljö och ledar-/medarbetarskap.
Budget	Nämndens budget utgår från <i>Mål och budget</i> och preciseras i nämndens detaljbudget. Nämnder som har både en systemledarroll och en egenregi redovisar budgeten separat för de båda verksamhetsformerna.
Strategi	Visar nämndens långsiktiga vägval för hur den ska nå sina mål. Nämnden tar i sina strategier även hänsyn till kommunens program och policyer. Nämnden kan i beskrivningen av sina strategier visa vad som behöver göras även bortom 2024-2026 för att sätta in åtgärderna i ett sammanhang.
Åtgärd	Visar vilka initiativ nämnden tar för att förverkliga sina nämndmål och uppdrag. Det kan exempelvis handla om att nämnden gör satsningar, fattar nödvändiga beslut, tillsätter en utredning eller startar en försöksverksamhet. Åtgärder för att öka jämställdheten ska alltid övervägas. För nämnder som har både en systemledarroll och en egenregi behöver det framgå om åtgärden gäller båda verksamhetsformerna eller enbart den ena eller andra.
Förväntad effekt	Konkretiserar en åtgärd och beskriver vad den ska leda till. Underlättar på så sätt uppföljningen av åtgärder.
Styrdokument	Visar om åtgärden finns i, eller kan kopplas till genomförandet av, ett befintligt styrdokument (till exempel program eller handlingsplan).
Indikator	Indikatorer mäter trender, resultat och önskade effekter i när- och omvärld som kommunen behöver förhålla sig till. De ska kunna jämföras över tid och där det är möjligt med andra organisationer och kommuner. De kan användas i styrningen genom att sätta ett målvärde för respektive indikator för planperioden.

Kommunfullmäktiges fokusmål

Fokusmål 1: Uppsala ska säkra en stark ekonomi och värna välfärden

Uppdrag 11. Öka valdeltagandet i områden och grupper med lågt valdeltagande samt utveckla samverkan kring att genomföra val i Uppsala kommun.

För att valet till Europaparlamentet och en folkomröstning 2024 och de allmänna valen 2026 ska kunna genomföras på ett korrekt, säkert och tillgängligt sätt behöver samverkan mellan berörda nämnder och bolagsstyrelser stärkas. En mer robust valorganisation behöver byggas upp. Arbetet omfattar bland annat bemanning, lokalförsörjning och logistik.

Nämndens åtgärd	Koppling till styrdokument	Förväntade effekter av åtgärden
Säkerställa en stabil valorganisation inför genomförandet av folkomröstning och Europaparlamentsval 2024		Säkrade resurser för genomförande av val.
Inventera och boka upp ändamålsenliga lokaler och förbättra enligt erfarenhet från valet 2022.		Funktionella lokaler för förtidsröstning och funktionella vallokaler uppbokade.
Se över valdistriktsindelning inför valet 2026 utifrån erfarenhet från valet 2022. Genomföra en översyn av en eventuell valkretsindelning inför valet 2026.		Funktionell valdistriktsindelning och valkretsindelning.
Säkerställa bemanning och reserver för Europaparlamentsvalet 2024 och folkomröstningen 2024.		Säkrade resurser för genomförande av val.
Alla medborgare ska garanteras delaktighet och tillgänglighet vid allmänna val	Handlingsplan för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning	Delaktighet och tillgänglighet är möjliggjord för alla medborgare.

Tabell 1. Nämndens åtgärder till Uppdrag 11. Öka valdeltagandet i områden och grupper med lågt valdeltagande samt utveckla samverkan kring att genomföra val i Uppsala kommun.

Nämndens grunduppdrag

Nämndmål: Säkerställa informationen inför och under val

Nämndens åtgärd	Koppling till styrdokument	Förväntade effekter av åtgärden
Säkerställ att det finns korrekt information om nämndens uppdrag i kommunens medier, följa och samverka med kommunikation och säkerhetsenheten.		Korrekt information i kommunens media.
Tillsammans med kommunikation säkerställa en ökad bemanning inför/under val		Tillräcklig bemanning hos kommunikation inför/under val
Ha en dialog och informera samtliga partier om vad som gäller vid informationskampanjer inför val.		Informationskampanjer förs enligt regelverk
Föra dialog med partiernas valansvariga kring valets genomförande		Ökad kunskap och förståelse hos valansvariga
Säkerställa samma information till alla, i god tid, på olika språk och i alla möjliga forum.		All information oavsett språk ska vara likartad

Tabell 2. Nämndens åtgärder till nämndmål: Säkerställa informationen inför och under val.

Nämndmål: Öka kunskapen hos nämndledamöter, tjänstepersoner och röstmottagare

Stärka kunskapen om arbetsinsatsen vid val och kunskapen om hantering av hotfulla situationer

Nämndens åtgärd	Koppling till styrdokument	Förväntade effekter av åtgärden
Dialog med ordförande kring nämndens insatser under valperioden. Tydlig information till nämnden om vad som gäller kring arbetsinsats vid val.		Ökad förståelse för rollen vid val
Utbilda röstmottagare, valkansli och nämnd i hantering av hotfulla situationer.		Ökad förmåga att hantera hotfulla situationer

Tabell 3. Nämndens åtgärder till nämndmål: Öka kunskapen hos nämndledamöter, tjänstepersoner och röstmottagare.

Hantering av övriga fokusmål och uppdrag

Valnämnden har ett avgränsat uppdrag att genomföra val, det medför att nämndens möjlighet att bidra till kommunfullmäktiges fokusmål är begränsat. Valnämnden har i arbetet med att konkretisera Mål och budget övervägt samtliga mål och uppdrag riktade till nämnden.

Nedanstående uppdrag från Mål och budget 2024-2026 har kommunfullmäktige riktat till samtliga nämnder och bolag. Valnämnden har bedömt att nämnden inte har möjlighet att genomföra uppdragen inom ramen för sitt ansvarsområde under åren 2024-2026.

Valnämnden har inga åtgärder kopplade till det kommungemensamma nämndmålet under fokusmål 1: N1.1. Kommunen ska ha en hållbar och hälsofrämjande arbetsmiljö.

Uppdrag från Mål och budget 2024-2026 som inte ryms inom ramen för nämndens ansvarsområde

Uppdrag 1. Frigöra tid och resurser till kommunens kärnverksamheter genom att effektivisera administrationen och minska den administrativa belastningen.

Uppdrag 3. Utveckla digitala välfärdstjänster för ökad samhällsnytta och ett mer effektivt resursutnyttjande

Uppdrag 4. Stärka kompetensförsörjningen och säkerställa ett hållbart arbetsliv och hälsofrämjande arbetssätt inom kommunkoncernen.

Uppdrag 12. Förenkla företagets vardag genom att utveckla en nytänkande, effektiv och rättssäker företagservice med hög kvalitet.

Uppdrag 15. Stärka Uppsalas position som internationell aktör och driva utveckling i och tillsammans med omvärlden.

Uppdrag 20. Öka takten i klimatomställningen för att minska växthusgasutsläppen och nå målet om ett klimatneutralt Uppsala 2030 och klimatpositivt Uppsala senast 2050.

Uppdrag 21. Utveckla det systematiska arbetet för att anpassa Uppsala till ett förändrat klimat.

Uppdrag 26. Utveckla kommunens förmåga att förebygga och bekämpa ungdomsbrottslighet och kriminalitet.

Uppdrag 30. Påskynda integrationen för en snabbare etablering av nyanlända.

Uppdrag 32. Stärka arbetet med att främja psykisk hälsa och förebygga och hantera ökad psykisk ohälsa.

Uppdrag 35. Utveckla kommunens krisberedskap och det civila försvaret i syfte att stärka samhällets motståndskraft.

Tabell 4 Uppdrag från Mål och budget 2024-2026 som inte ryms inom nämndens ansvarsområde.

Budget 2024

Nämndens driftbudget

Valnämndens budget utgår från den ekonomiska ram som kommunfullmäktige beslutat om i Mål och budget 2024–2026. Under 2024 budgeteras kostnaderna att uppgå till 18,9 miljoner kronor och inrymmer kostnader för val till Europaparlamentet och merkostnader för folkomröstning. Kostnaderna finansieras med kommunbidrag om 12,4 miljoner kronor och 6,5 miljoner kronor i beräknade generella statsbidrag.

Valnämnden			
Belopp i miljoner kronor	Budget 2024	Budget 2023	Prognos 2023
Nämndens arvoden och administration	-2,1	-1,7	-1,7
Administration av val	-7,3	0,0	0,0
Arvoden och ersättningar röstmottagare	-9,5	0,0	0,0
Summa kostnader	-18,9	-1,7	-1,7
Summa nettokostnader	-18,9	-1,7	-1,7
Generella statsbidrag	6,5	0,0	0,0
Kommunbidrag fördelat per verksamhet			
Politisk verksamhet (1)	12,4	1,7	1,7
Summa kommunbidrag	12,4	1,7	1,7
Resultat	0,0	0	0

Tabell 5 Nämndens driftbudget.

Bilaga 1 Styrdokument

Handlingsplan för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning

Bilaga 2 Uppföljningsplan

Inledning

Valnämnden följer upp sitt ekonomiska läge, verksamhetsplan, internkontrollplan och riskanalys under året. Resultatet av uppföljningarna används i planeringen av verksamhetsplan och internkontrollplan för nästkommande år. Åtgärder som identifierats under innevarande år omhändertas löpande.

Nämndens uppföljning

Valnämnden planerar sina sammanträden utifrån omfattningen av den verksamhet som nämnden driver under året. Under perioden fram till valets genomförande sammanträder nämnden månadsvis. Under mellanvalsperioder har nämnden normalt sett sammanträden fyra till sex gånger per år.

Nämndens uppföljning av verksamhetsplanen utgår från resultat kopplade till genomförd verksamhet och avsatt budget. Nämndens uppföljning av verksamheten baseras också på arbetet med intern kontroll.

Vid delårsuppföljningen i augusti och vid årsbokslutet bedömer nämnden i vilken mån den bidragit till att förverkliga kommunfullmäktiges fokusbål, kommunfullmäktiges uppdrag och nämndens egna mål. Bedömningen baseras på uppföljningen av nämndens åtgärder och – där det är möjligt och lämpligt – även med stöd av indikatorer.

Nämnden har uppdragit åt förvaltningen att följa det ekonomiska resultatet kontinuerligt per månad (februari-november utom juni) och skyndsamt rapportera eventuella avvikelser i det periodiserade resultatet till ordföranden. Alla kostnader och intäkter ska så långt som möjligt belasta rätt period för att ge rättvisande information om nämndens ekonomiska läge.

En fördjupad uppföljning för verksamhetsområdet sker per mars, per augusti samt i årsbokslut. Den ekonomiska uppföljningen redovisas till nämnden på minst samma nivå som i budget. I de fall uppföljningen visar avvikelser mot förväntat resultat beslutar nämnden om åtgärder.